

Jynazasy çykylmadyk aýal

Category: Jemgyýetçilik tankydy, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Jynazasy çykylmadyk aýal Haýa ~ Adamyň Bezegi

► JYNAZASY ÇYKYLMA DYK AÝAL

«Ýagşylyk ~ könelmeýär, günä ~ unudylmaýar, jeza beriji (Taňry) bolsa ölmeýär. Islän işiňi et, dyýanatyň, adamçylygyň nähili bolsa, jezaň hem şeýle bolar».

Hadysdan.

* * *

Eşideniňde «Allam, daş edewersin!» diýdirýan bu wakany gürrüň bermäge-de diliň öwrülenok. Ýöne ol juda aýyp görülmeýän hereketlerden başlanypdy: oba ýaňy düşen «täzeje», onuň üstesine diýseň görmegeý gelin jalaýja ýigitleriň hem, baýlygynyň ýa wezipesiniň arkasyndan käbir ýeňlesleri boýun

edip bilýän ýaşy durugşan aýalbazlaryň hem derrew gözüne ildi. Şunuň ýaly ýagdaýda öýüni öý, ärini är etjek, ojaşyny halal saklajak, namys-aryny hemme zatdan beýik tutýan zenan bu geldi-geçer «aşyklaryň» şeýle bir merkini berýär welin, olar onuň ýaşayan tarapyna seretmäge-de milt edip bilmeýärler. Käbirleri... gizlin göz gypmalara, gözlerini güldürişip, ogryn näz bilen jogap berýärler. Göreni ýesir edýän owadanlygyny adamsynyň hyzmatyndan has ýokary, has bol eşrete mynasyp görýärler. Şeýdip ärine, öýüne göwnüýetmezlik başlanýar...

Täze gelin (biz ony Jemal diýip atlandyrmakçy) ýaňky aýdylanlaryň ikinji toparyna degişli bolup çykdy. Basym ony «myhmançylyga» çagyryan «boýdaşlary», «garyndaşlary» köpelip ugrady. Çakylygyň bolmadyk günleri hem obada onuň ýüregi gysdy. «Dükan görmek üçin» etrap, welaýat merkezlerine gitdi. Yzyna boş hem dolananokdy. Käte ýanyoldaşynyň ýylboýy işlän zähmet haky ýetmejek gymmat bahaly zatlary-da getirýärdi. Ol gün geçdigiçe gylaw aldy. Gijelerine-de öýe dolanman başlady. Jemal eýýäm iliniň diline düşüpdi. Tanyş-bilişleriniň özi hakda nämeleri gürrüň edip ugrandyklary onuň hem gulagyna ýetdi. Jemal bu «gybatlary» parhyna-da almady. Gaýta bu zatlara adamsy çydam etmedi, ilki ýaşayan otagyny bölekledi, soňra öýüni taşlap gitdi. Goňşy-golamlary Jemalyň gapysyndan gelmelerini goýdy. Öz gapylaryny hem onuň üçin berk ýapdylar. Jemal, barybir, pälinden gaýtmady. Oba bu masgaraçylyga çydamady. Jemala töwella edip gördüler. Täsiiri bolmandan soň eşideniňde ýere giräýmeli sözleri göni ýüzüne aýtdylar. Nepi degmedi. Öwrenilen gylyk örklesen hem durmaz ekeni. Ol şeýle bir derejä ýetdi welin, «daşardan» keýpi-sapa gözleýänler islän wagty ony äkitdiler, islän wagty getirip taşlap gitdiler. Özi-de adam dannap durmady. Kim öňürti gelse, şonuň yzyna düşdi...

Hiç kimden çekinmedik, obasyndan uýalmadyk, ýakynynyň-taňşynyň ýüzüni ýere salan gelin bu durmuşda zowalsyz zadyň yoklugyna wagtynda düşünmedi. Emma tebigat oňa eýýäm «göz görkezip» başlapdy. Ozaň surat ýaly gelin, täzeden gül açmaly wagty gaýta üýtgäp ugrady. Ak bägüli ýada salyp duran nurana ýüzi saraldy, menekler, düwürtikler peýda boldy, näzik teni

gödekleşdi... Arada bir takwa kişi şeýle zady tekrarlapdy: «Adamyň halal-haramlygu dura-bara ýüzüne çykýar». Şol aýdylan dogry eken...

Jemalyň idelişi hem seýreklendi. Indi onuň özi müşderi gözlemeli bolupdy. Onuň her edip, hesip edip ozalky «abraýyny» dikeldesini ~ öňki elýetmezlik derejesine, eşretli durmuşyna gaýdyp barasy gelýärdi. Bu isleg onuň aň-huşuny aldy ~ hiç zada düşünmeýän on üç ýaşly gyzjagazyny bir azgynyň ýorganyna saldy...

Obanyň gaýrasyndaky gum depeleri bilen sepleşýän taşlandy ýaplaryň arasynda goýun bakyp ýören oglanjyk zähresi ýarylan ýaly bolup öýüne ylgady. Gür çetiniň düýbünde bir zenan dem-düýtsüz serlip ýatyrdy...

Ol Jemal bolup çykdy. Onuň nähili ýagdaýda wepat bolanlygy degişli organlar tarapyndan derňew astyna alyndy. Şonuň üçin bu babatda çaklamalaryň birgidenini mysal getirmegiň geregi ýok...

Türkmende bir gowy döp bar. Kim bolsa-da, onuň iň soňky hormatyny berjaý edýärler ~ kazasy dolanda köpçülik bolup jaýlamaga gelýärler. Emma bu gezek gadyndan gelýän döp bozuldy: Jemaly iň ahyrky ýoluna ugratmaga ýakyn garyndaşlaryndan başga hiç kim gelmedi. Molla-işanlar bolsa oňa jynaza çykmakdan hem boýun gaçyrdylar...

Oba gelin bolup gelende, toý-tomaşa, uly hormat, ýagşy dilegler bilen garşylanan Jemal bakyýa gidende ümsüm, bihormat ugradyldy ~ aýat-doga okalmazdan, ýere gömlüp gaýdyldy. Ýer beri ony kabul etdimikä?

Bu wakany gürrüň berip, ýeňles gyz-gelinleri gorkuzmakçy bolamok. Dünýe döräli bəri adamzat üçin ýöreýän durmuş kanunyny welin ýene bir gezek nygtasym gelýär: bu jahanda jogapsyz galjak ýekeje hereket hem ýokdur! Ýöne olardan günäleriň geçilmeýänini ~ özümizde edep-ekramy, wepalylygy, päk söýgini, halallygy... öldürmejek bolalyň.

Binamyslygy türkmen ölümden hem agyr görýär ahyry!

Amannepes MÄTGYLYJOW,

«Watan». Jemgyýetçilik tankydy